

RAAD VAN ADVIES

JAAERVERSLAG

2017

JAARVERSLAG

RAAD VAN ADVIES ARUBA 2017

GOLVEN

Water spoelt altijd in de richting van de kust, of het nu kleine rimpelingen of hoge golven zijn. Ze gaan nooit de andere kant op. De verklaring ligt ver op zee. De wind heeft tijd en ruimte nodig om golven op te bouwen. Die zijn alleen op open zee voorhanden. Daarom komen de golven altijd naar je toe wanneer je vanaf de kust naar de zee kijkt.

De vorming van golven verloopt traag, want de wrijving tussen water en lucht is niet zo groot. De overdracht van energie vindt plaats doordat de lucht aan de voorkant van een golf trekt en aan de achterkant zuigt. Hoe harder het waait, hoe langer het waait en hoe meer ruimte de wind heeft, hoe hoger de golf.

Aruba is omringd door open zee. Vooral aan de noordkust zijn de beelden van de golven spectaculair. Enkele daarvan zijn vastgelegd in dit jaarverslag.

INHOUD

VOORWOORD	10
1. ADVISERING OVER GRONDRECHTEN	15
2. STAAT VAN DE RAAD	19
2.1 De Raad	19
Onafhankelijkheid Raad van Advies	19
Samenstelling en zittingsperiode	20
Overige functies	21
Vergaderingen	22
Kwaliteitstraject Raad van Advies	22
Contacten met de regering en de Staten	22
Koninkrijksradenoverleg	22
2.2 Het Wetenschappelijk Bureau	24
Opleidingen en cursussen	24
Wetgevingsoverleg	25
Studiegroep Openbare Financiën	26
Masterclass Openbare Financiën	27
3. ADVISERING	29
Instroom	29
Behandeling	29
Behandeltermijnen bij advisering	30
Dicta in 2017	31
Conclusie dicta 2017	32
Overzicht van ontwerpen ten aanzien waarvan in 2016 advies is uitgebracht	34
Aangehouden ontwerpen	37
Overloop naar 2018	37
Enkele cijfers van 2017	38
Samenstelling Raad van Advies 1986 - 2017	38
COLOFON	41

“The difference between what we do and what we are capable of doing would suffice to solve most of the world’s problems.”

Mahatma Gandhi

VOORWOORD

Als wij als natie, al was het maar de helft van de wijsheid van Mahatma Gandhi zouden bezitten, dan zou volgens mij ons land er thans heel anders uit zien. Wij bezitten echter die natuurlijke wijsheid niet. Wel kunnen wij in ieder geval uit de wijsheid van het bovenstaande putten en ons inzetten om gezamenlijk onze problemen aan te pakken.

2017 was een jaar van verandering en beweging zowel op lands- als op koninkrijksniveau.

Op landsniveau werd het verslagjaar gedomineerd door de op 22 september 2017 gehouden Statenverkiezingen. Dit leidde tot de beëdiging van een nieuw kabinet, op vrijdag 17 november 2017. Aruba kent voor het eerst sinds lange tijd weer een coalitieregering, die onder leiding staat van de eerste vrouwelijke premier, mevrouw mr. Evelina Wever-Croes. De Raad werd zowel in de formatiefase als na de beëdiging van het nieuwe kabinet geconsulteerd vanuit de onafhankelijke en onpartijdige positie van de Raad. De regering werd tijdens die consultaties geattendeerd op enige belangrijke onderwerpen die zowel de Raad als het Land betreffen.

Een belangrijk onderwerp is de staatsrechtelijke inbedding van de Raad. In Nederland trad in 2010 de gewijzigde Wet op de Raad van State in werking. In 2010 wijzigde ook de staatkundige structuur van het Koninkrijk. Curaçao en Sint Maarten kregen de status van autonoom land en daarmee ook een eigen Raad van Advies. De inrichting van beide nieuwe Raden is gebaseerd op nieuwe inzichten, zoals die ook zijn neergelegd in een in 2007 opgestelde Proeve voor een nieuwe Landsverordening Raad van Advies van Aruba. Genoemde landsverordening is tot op heden niet vastgesteld op Aruba. De Raad van Advies van Aruba is daarmee sedert 2010 niet alleen de oudste Caribische Raad geworden, maar beschikt ten

opzichte van zijn collega’s ook over verouderde wet- en regelgeving.

Al in 2013 heeft mijn voorganger mr. A.J. (Arie) Swaen aangegeven te hopen, dat de procedure voor de vaststelling van meergenoemde ontwerp-landsverordening snel op de rails zou worden gebracht. Ik onderschrijf die hoop en acht het van het grootste belang dat met dit project wordt aangevangen. Dit project betreft echter meer dan de totstandkoming van nieuwe wetgeving. De onafhankelijke en onpartijdige positie van de Raad moet ook feitelijk gerealiseerd worden, hetgeen tot uitdrukking dient te komen in een zelfstandig begrotings- en personeelsbeheer.

Tijdens de eerste ontmoeting die de Raad had met de nieuwe Minister-President en de Minister van Financiën zijn verschillende documenten die op de versterking van de Raad betrekking hebben aan de Minister-President overhandigd. De documenten zijn samengebundeld in een beslisdocument “Versterking Raad van Advies”. Hierin is ook vervat de hiervoor genoemde Proeve voor een nieuwe Landsverordening Raad van Advies van Aruba. In het beslisdocument is het verzoek van de Raad opgenomen om de ontwerp-landsverordening in behandeling te nemen en nadien voor te leggen aan de Staten. De Raad heeft in december ook een ontmoeting gehad met de nieuwe minister van Justitie en met de nieuwe Voorzitter van de Staten, waarbij dit tevens aan de orde is geweest.

In ons jaarverslag van 2015 hebben wij aangegeven dat de Raden van Advies van de Caribische landen van het Koninkrijk en de Raad van State van Nederland - evenals andere adviseurs van de regeringen en parlementen - binnen ons democratisch bestel een zeer belangrijke rol vervullen.

De Raden zijn de adviseurs in hoogste en laatste instantie van de regeringen en parlementen. Dit betekent dat zij gevraagd en ongevraagd (schriftelijke) adviezen uitbrengen. Dit betekent echter ook dat er (misschien) niet veelvuldig, maar in ieder geval regelmatig overleg moet plaatsvinden tussen de Raden en de regeringen en parlementen. Helaas moet de Raad constateren dat dit niet of onvoldoende het geval is geweest in het afgelopen jaar.

Hier zal in het komende jaar meer aandacht aan besteed moeten worden, hetgeen een open en transparante houding zal vergen van de gesprekspartners. Met de voorzitter van de Staten is reeds afgesproken dat een maandelijks overleg zal worden ingesteld.

Op initiatief van het Wetenschappelijk Bureau is in 2009 begonnen met een wetgevingsoverleg, waaraan naast de secretaris en adjunct-secretaris wordt deelgenomen door de actoren binnen het wetgevingsproces: de Staten, het Kabinet van de Gouverneur, de ministerraad en de Directie Wetgeving en Juridische Zaken. Helaas moet geconstateerd worden dat dit belangrijke overleg slechts één maal heeft plaatsgevonden in 2017. Ook op het gebied van ambtelijk overleg moet geconstateerd worden dat er ruimte voor verbetering is. Het feit dat het verslagjaar tevens een verkiezingsjaar was kan hier mede debet aan zijn geweest.

De ervaring leert dat er in verkiezingsjaren, ook elders in het Koninkrijk, minder ontwerpwetgeving ter advisering wordt voorgelegd. In 2017 hebben wij dan ook in vergelijking met de vorige verslagjaren qua werkzaamheden een relatief rustig jaar gehad. In 2013 kreeg de Raad 63 producten van wetgeving ter advisering aangereikt, in 2014 waren dat er 47, in 2015 64 en in 2016 49 stuks. In 2017 werden er 46 verzoeken bij de Raad ingediend. In een aantal van de wetsontwerpen, die in het afgelopen jaar ter advisering aan de Raad werden voorgelegd, speelde (het beperken van) de grondrechten een prominente rol. Derhalve is gemeend in dit jaarverslag een thema te wijden aan de toetsing van en aan grondrechten. Voor de Raad is bij de toetsing steeds de waarborging van de fundamentele vrijheden van de burger het leidende beginsel geweest. Zoals in eerdere jaarverslagen en adviezen is aangegeven, toetst de Raad op een formele en materiële wijze. Wat wij hiermee bedoelen wordt op de pagina's 15 tot en met 17 uiteengezet.

Het is duidelijk dat wij, zoals dat in elke democratische natie behoort, de grondrechten zoveel als mogelijk moeten respecteren en beschermen. Er kunnen zich echter, aldus consistente jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), omstandigheden voordoen dat er sprake kan zijn van een dringende maatschappelijke behoefte om de individuele vrijheden in te perken. Deze noodzaak en behoefte moet evenwel steeds grondig gemotiveerd worden.

Uit het thema kunt u opmaken, dat de Raad van mening is dat in het geval van beperking van grondrechten er hoge eisen gesteld moeten worden aan de vorm en inhoud daarvan waarbij van groot belang is dat wordt getoetst of de betreffende beperking ook feitelijk en praktisch met voldoende waarborgen is omkleed.

Ook op het gebied van de overheidsfinanciën viel in het verslagjaar beweging te bespeuren. Zo zal door het uitgewerkt raken van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LATft) per 2018 de rechtsbasis komen te ontvallen aan het door Aruba ingestelde orgaan van financieel toezicht; het College Aruba financieel toezicht (CAft). Dit gegeven noopt tot een positiebepaling door de regering aangaande de inhoud, vormgeving, normstelling en positionering van het financieel toezicht. Onderbrenging van het financieel toezicht bij de Raad behoort tot de mogelijkheden, hetgeen in de memorie van toelichting bij de LATft reeds is aangegeven. Gezien een mogelijke uitbreiding van de taken van de Raad met betrekking tot het begrotingstoezicht wordt de Raad nadrukkelijk in die gedachtewisselingen betrokken. Het toekennen van een dergelijke extra taak aan een Hoog College van Staat kent binnen het Koninkrijk al een precedent: op grond van de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Raad van State aangewezen als onafhankelijke begrotingsautoriteit.

In dit kader wil ik niet onvermeld laten dat de Raad in de afgelopen jaren een zeer (pro)actieve houding heeft aangenomen ter realisering van duurzame overheidsfinanciën. Ook het verslagjaar was daarop geen uitzondering. Naast de reguliere advisering ten aanzien van de (wijziging van de) landsbegroting heeft de Raad gemeend een bijdrage te leveren aan de verbetering van de financiële keten. Met het oog hierop en ten verfolge op onze masterclass openbare financiën in 2013 heeft de Raad begin oktober van dit verslagjaar samen met de Rijksacademie voor Financiën, Economie en Bedrijfsvoering en de Academie voor Wetgeving een masterclass 'Effectief financieel toezicht' georganiseerd. Op pagina 27 zult u hier meer over lezen. Deze masterclass is zeer goed bezocht; gedurende vijf dagen hebben veel leden van de financiële ketens op Aruba, Curaçao en Sint Maarten deelgenomen aan de sessies.

Ook het initiatief tot het vormen van een Studiegroep openbare financiën (SOF), waaraan de secretaris deelneemt, wordt door de Raad bijzonder op prijs gesteld en verstandig geacht. Hierin zitten naast de secretaris de diensten en organen die betrokken zijn bij de openbare financiën van Aruba. De SOF wil zich ontwikkelen naar voorbeeld van de Studiegroep Begrotingsruimte in Nederland en beoogt daarnaast voorstellen te doen voor begrotingsnormen en -toezicht.

De Raad spreekt de hoop uit dat hiermee een basis gelegd zal worden om houdbare overheidsfinanciën op termijn op Aruba te realiseren.

Recente gebeurtenissen zorgden voor deining in de samenleving en hebben geleid tot een golf van aandacht voor het thema integriteit en behoorlijk bestuur. Ter bevordering van deugdelijk bestuur en bestuurlijke integriteit is het noodzakelijk regels te stellen inzake integriteit van ministers, partijfinanciering, openbaarheid van nevenfuncties van ambtsdragers en subsidieverlening. Ook het instellen van een integriteitskamer, dat eventuele integriteitsschendingen onderzoekt zou hieraan bijdragen.

Daarnaast kan de Raad van Advies in zijn adviezen de regering wijzen op ontwikkelingen of situaties waarbij de deugdelijkheid van bestuur in het geding dreigt te komen. De adviezen van de Raad zijn echter niet bindend en bij het niet opvolgen ervan is de rol van de Raad uitgespeeld. Een Constitutioneel Hof, naar het voorbeeld van Sint Maarten, dat producten van wetgeving toetst op strijdigheden met de wet en de constitutie, zonder dat politieke belangen daarbij een rol spelen, zou dan bij het waarborgen van de democratische rechtsstaat uitkomst kunnen bieden. In het regeerakkoord van de nieuwe regering staat dat de mogelijkheden voor het instellen van een Constitutioneel Hof overwogen zullen worden.¹ De Raad hoopt dit van harte.

Tenslotte hoopt de Raad dat ter bescherming van de burger tegen onbehoorlijk overheidshandelen in het komende jaar de langgekoesterde wens tot het instellen van een (kinder)ombudsman in vervulling zal gaan. Voor de beoogde taakstelling en inrichting zou aansluiting gezocht kunnen worden bij hetgeen dienaangaande in andere landen van het Koninkrijk geregeld is.

1. Hunto pa Aruba – programma di gobernacion, p. 7.

Ook het Koninkrijk is volop in beweging.

In mei 2017 werd in Curaçao het kabinet Rhuggenaath beëdigd, in oktober 2017 trad in Nederland het nieuwe kabinet Rutte III aan en begin 2018 zullen in Sint Maarten verkiezingen plaatsvinden. Deze ontwikkelingen kunnen een positieve invloed hebben op het functioneringskader van de Raad. De Raad spreekt de hoop uit dat het Koninkrijksradenoverleg, dat in februari 2018 in Aruba zal plaatsvinden, zal bijdragen aan het ontstaan en groeien van betere en realistische relaties tussen de Landen en dat Aruba mag rekenen op ondersteuning bij de oprichting van de hierboven genoemde nieuwe staatsorganen. De Raad is van mening dat een ombudsman, een kindombudsman, een integriteitskamer, een begrotingskamer en een Constitutioneel Hof hard nodig zijn en zullen bijdragen aan de zelfredzaamheid, het democratisch gehalte, de werking van checks en balances en het zelfreinigend vermogen van Aruba.

De foto's in dit jaarverslag illustreren de dynamische context en werkomgeving van de Raad van Advies. Beide worden voortdurend veranderd, intern door wisselingen van leden en personeel, zoals die zich ook het afgelopen jaar hebben voorgedaan en extern door wisselingen van regeringen, niet alleen zoals in het verslagjaar in Aruba, maar tevens in de andere delen van het Koninkrijk.

Het is de kunst om in dergelijke onvermijdelijke golfbewegingen nieuwe kansen en mogelijkheden te zien. Deze ziet de Raad wel degelijk!

Wij hebben al met al een interessant jaar achter de rug en bieden met plezier u bijgaand jaarverslag aan.

Oranjestad, 15 januari 2018

F.M. d.l.S. Goedgedrag

“Grondrechten zijn bakens voor de overheid, die tot op zekere hoogte kunnen meedeinen op de maatschappelijke golven, maar niet meegetrokken mogen worden in een stroom van gevoelens van onveiligheid of onverschilligheid.”

ADVISERING OVER GRONDRECHTEN

In het verslagjaar zijn verschillende ontwerpen aan de Raad ter advisering aangeboden waarin (het beperken van) grondrechten een belangrijke rol speelde. Voorbeelden hiervan zijn een ontwerp-Landsverordening bestrijding overlast waarin aan de minister belast met rechtshandhaving, de officier van justitie en de strafrechter ingrijpende bevoegdheden worden geattribueerd ter bestrijding van overlast in de publieke sfeer² en drie ontwerpen ter uitvoering van de landsverordening penitentiaire beginselen (AB 2005 no. 75). Deze laatste drie ontwerpen beogen nadere regels te stellen met betrekking tot het regime en beheer in een penitentiaire inrichting, de vaststelling van de geweldsinstructie voor het aldaar werkzame personeel alsmede de toekenning van verlof aan gedetineerden.³

Naar aanleiding van deze adviezen is gemeend om in dit jaarverslag nader inzicht te verschaffen in de wijze waarop de Raad de (beperking van) grondrechten toetst. Hierbij is van belang aan te geven dat de waarborging van fundamentele vrijheden van de burger het leidende beginsel is geweest in voornoemde toetsing. Vanuit deze waarborgfunctie van grondrechten toetst de Raad op een formele en een materiële wijze. Onder de formele toetsing moet onder meer worden verstaan de toetsing van de formele vormgeving en inhoud van met name beperking van grondrechten, de zogenaamde juridische toets. De grondrechten zijn verankerd in hoofdstuk I van de Staatsregeling van Aruba en de internationale mensenrechtenverdragen van de Verenigde Naties en de Raad van Europa. De Staatsregeling van Aruba maakt het mogelijk dat bij of krachtens landsverordening grondrechten kunnen worden beperkt.⁴ Ook op grond van de jurisprudentie

van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn beperkingen van grondrechten toegestaan, mits er een formele wettelijke basis voor deze beperking is, het een legitiem doel dient en aantoonbaar noodzakelijk is. Aan een dergelijke landsverordening mogen dan ook hoge eisen worden gesteld op het gebied van inhoud, vormgeving en motivering. De Raad toetst of aan deze eisen wordt voldaan. Met name is in dit kader van groot belang dat de voorgestelde beperking van een grondrecht deugdelijk is gemotiveerd en van voldoende waarborgen is voorzien.

Daarnaast voert de Raad een materiële toetsing uit, de zogenaamde beleidsanalytische toets. Bij deze toetsing wordt gezien of de voorgestelde beperking van grondrechten ook feitelijk en praktisch met voldoende waarborgen is omkleed. Hierbij is het bijvoorbeeld van groot belang dat de uitvoeringsorganisatie voldoende is toegerust voor zijn taak zodat de beperking van grondrechten op een rechtsgeldige wijze geschiedt. Met het oog hierop dienen ook de noodzakelijke financiële middelen aanwezig te zijn.

In het navolgende zal aan de hand van voornoemde adviezen de formele en materiële toetsingswijze van de Raad worden verduidelijkt.

2. Advies van de Raad van Advies dd. 21 juni 2017, kenmerk RvA 36-17, inzake de ontwerp landsverordening bestrijding overlast.

3. Advies van de Raad van Advies dd. 16 november 2017, inzake het Penitentiair besluit, Advies van de Raad van Advies dd. 25 oktober 2017, kenmerk RvA 128-17, inzake het Landsbesluit geweldsinstructie penitentiaire inrichting en Advies van de Raad van Advies dd. 25 oktober 2017, kenmerk RvA 130-17, inzake het Landsbesluit algemeen en incidenteel verlof gedetineerden.

4. Zie bijvoorbeeld artikel I.3 van de Staatsregeling dat luidt: 'Eenieder heeft, behoudens bij of krachtens landsverordening te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.'

Ontwerp-Landsverordening bestrijding overlast

Met de ontwerp-Landsverordening bestrijding overlast wordt beoogd de minister belast met rechtshandhaving, de officier van justitie en de strafrechter meer bevoegdheden te geven voor het bestrijden van overlast in de publieke sfeer. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de bevoegdheid van de minister belast met rechtshandhaving om een noodbevel uit te vaardigen, een bevel tot bestuurlijk ophouden te geven of een gebiedsverbod op te leggen. De in het ontwerp voorgestelde regelingen hebben op onderdelen ingrijpende gevolgen voor de grondrechtelijke vrijheden van de burger, zoals het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en op de onaantastbaarheid van het lichaam. De openbare orde wordt vooropgesteld en de individuele grondrechten worden hier ondergeschikt aan gemaakt. Uit de memorie van toelichting zou de indruk kunnen ontstaan dat de voorgestelde inbreuken mogelijk zijn zolang in het ontwerp maar de noodzakelijke wettelijke basis hiervoor gecreëerd wordt. Echter, een enkele verwijzing in de toelichting naar formele waarborgen is niet voldoende, de bescherming van de grondrechten betekent dat sommige inbreuken juist niet toegestaan zijn.

Volgens de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) moet er sprake zijn van een dringende maatschappelijke behoefte alvorens de regering individuele vrijheden kan inperken en deze noodzaak dient grondig gemotiveerd te worden. In het ontwerp wordt echter onvoldoende concreet gemaakt dat hier in de Arubaanse context sprake van is. Zo is het niet duidelijk in welk opzicht de problematiek van ordeverstoringen en overlast zich zodanig van andere (maatschappelijke) problemen onderscheidt dat juist hier inbreuken op bepaalde grondrechten gerechtvaardigd en noodzakelijk dienen te zijn.

Bij het opstellen van het ontwerp heeft de regering zich laten inspireren door de in Nederland op gemeentelijk niveau bestaande bevoegdheden om op te kunnen treden tegen sociale overlast en ordeverstoringen.⁵ De Nederlandse 'Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast' die ook wel bekend staat onder de naam Voetbalwet⁶ werd in het kader van het voetbalvandalisme en ernstige overlast

in het leven geroepen. In tegenstelling tot in Nederland, vormt voetbal gerelateerd geweld in Aruba geen groot maatschappelijk probleem. Desalniettemin wordt met het ontwerp de Nederlandse regeling geïntroduceerd, nagenoeg onaanangepast en soms zelfs met een ruimere strekking, zonder dat de vraag of de sociale overlast en ordeverstoringen hier te lande van dezelfde aard en omvang zijn als in Nederland, wordt beantwoord. Door in de toelichting de noodzaak van de voorgestelde beperkingen van de grondrechten onvoldoende te motiveren kon het ontwerp de rechtmatigheidstoets niet doorstaan.

De Raad was voorts van mening dat een aantal aspecten gerelateerd aan de uitvoering zodanig onderbelicht is, dat het ontwerp ook de doelmatigheidstoets niet kon doorstaan. Naast het feit dat onvoldoende aandacht wordt besteed aan de vraag of er genoeg fysieke en bestuurlijke capaciteit bestaat voor de uitvoering van de voorstellen, is het niet duidelijk of bij de uitoefening van de bevoegdheden sprake zal zijn van voldoende toezicht om de burger tegen willekeurige inbreuken op zijn rechten te beschermen. Dit laatste punt is met name van belang daar een eventuele rechterlijke toets pas achteraf kan plaatsvinden. Bovendien is het niet zo dat het wettelijk vastleggen van de nieuwe bevoegdheden voor eenieder duidelijkheid zal geven over de strekking daarvan en dat de burger dus zal weten in welke gevallen en in hoeverre hij inbreuken zal dienen te ondergaan, zoals in de toelichting wordt gesteld. Het uitsluitend wettelijk vastleggen zal hiertoe weinig bijdragen indien dit niet vergezeld gaat van goede bijscholingsprogramma's voor (politie) personeel dat in de praktijk met de uitvoering van de nieuwe bevoegdheden te maken krijgt en een heldere voorlichtingscampagne aan het publiek. Hiervoor dienen volgens de Raad de noodzakelijke financiële middelen beschikbaar te worden gesteld.

De bovenstaande punten, die nader uitgewerkt zijn in een 24 pagina's tellend advies, deden de Raad concluderen dat het ontwerp noch de rechtmatigheidstoets noch de doelmatigheidstoets kon doorstaan. De regering werd dringend geadviseerd het ontwerp niet in zijn huidige vorm aan de Staten aan te bieden en een aantal artikelen uit het ontwerp te halen.

5. MvT, p. 2.

6. Wijziging van de Gemeentewet, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht ter regeling van de bevoegdheid van de burgemeester en de bevoegdheid van de officier van justitie tot het treffen van maatregelen ter bestrijding van voetbalvandalisme, ernstige overlast of ernstig belastend gedrag jegens personen of goederen, Stb. 2010, 325.

Ontwerpen ter uitvoering van de Landsverordening penitentiaire beginselen

Bij de bestudering van de drie ontwerpen ter nadere uitvoering van de Landsverordening penitentiaire beginselen (AB 2005 no.7) stond artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Trb. 1951, 154) centraal. Dit artikel bepaalt dat niemand mag worden onderworpen aan folteringen of aan onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing en is nader uitgewerkt in het Europees Verdrag inzake de voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen (Trb. 1988, 19). Naast de formeel juridische toetsing van het ontwerp, heeft de Raad in zijn advisering bij de ontwerpen ook de zeer kritische rapporten van de *European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT)* naar aanleiding van haar bezoeken aan detentiefaciliteiten in Aruba in 1994, 2007 en 2014 betrokken. Bij herhaling constateerde het CPT ernstige schendingen van het verdrag. Daar waar ernstige schendingen van internationale mensenrechtenverdragen worden geconstateerd dragen de aanbevelingen van toezichthoudende comités een dwingend en urgent karakter en dient van overheidswege met voortvarendheid opgetreden te worden om de huidige praktijk en wetgeving verdragsconform te maken. De Raad vindt het dan ook onbegrijpelijk dat het traject om de betreffende wetgeving verdragsconform te maken zo lang duurt. De Landsverordening Penitentiaire Beginselen is eind 2017 nog niet in werking getreden terwijl het totstandkomingstraject reeds eind jaren 80 van de vorige eeuw aanving. De Raad heeft in zijn recente adviezen over penitentiaire wetgeving steeds gewezen op de onwenselijkheid van deze ongebruikelijk lange tijdspanne, die in strijd is met het beginsel van rechtszekerheid, te meer daar het een wettelijke regeling betreft die zich richt op personen in een bijzonder afhankelijke positie.

De Raad acht het echter niet alleen essentieel dat de noodzakelijke wetgeving op korte termijn wordt afgerond, maar ook dat aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan om deze wetgeving in de praktijk effectief en doelmatig te doen zijn. Hierbij kan gedacht worden aan een effectief handhavings- en toezichtsmechanisme, efficiënt management van het Korrektie Instituut Aruba (KIA), training en begeleiding van het personeel en effectieve rechtsbescherming voor gedetineerden. Deze voorwaarden zijn van essentieel belang om de zorgplicht 'om iedere gedetineerde tegemoet te treden, op een wijze die zijn menselijke waardigheid respecteert', zoals het ontwerp-Penitentiair besluit stelt, te kunnen vervullen. Uit de toelichting op het ontwerp blijkt onvoldoende of en hoe de regering denkt te voldoen aan genoemde randvoorwaarden noch of hier voldoende middelen voor gereserveerd worden. Bovengenoemde CPT-rapporten geven echter voldoende aanwijzingen om te vrezen dat het voldoen aan deze voorwaarden (nog) te weinig prioriteit van overheidswege geniet. Hoewel het drietal ontwerpen dus in principe de formele toets kon doorstaan, had de Raad ernstige twijfels of dit ook voor de materiële toets het geval was.

Waar in het verleden de focus van de Raad in zijn advisering over ontwerpen waar de grondrechten in het geding zijn, voornamelijk op de formele toets lag, is het afgelopen jaar het belang van materiële toets toegenomen. Voorkomen moet worden dat voorstellen de formele juridische toets doorstaan om vervolgens in goede voornemens te blijven steken omdat de uitvoering feitelijk en praktisch met onvoldoende waarborgen is omkleed. De rechtmatigheidstoets (formeel) en doelmatigheidstoets (materieel) zijn in deze complementair aan elkaar. Bij de opstelling van wetgeving waarin grondrechten een rol spelen dient men zich van deze complementariteit bewust te zijn en hier de nodige aandacht aan te besteden in de toelichting.

STAAT VAN DE RAAD

2.1 DE RAAD

De Raad is de hoogste onafhankelijke adviseur van de regering en de Staten over zaken van wetgeving en bestuur. De Raad is, evenals de Algemene Rekenkamer en de Staten, een Hoog College van Staat. Dit is een bij de Staatsregeling geregeld instituut dat belast is met een eigen taak, welke onafhankelijk van de regering en de Staten wordt uitgevoerd.

De hoofdtaak van de Raad is het adviseren over ontwerpen van wetgeving. Hiermee speelt de Raad een belangrijke rol in de totstandkoming van wetgevingsproducten.

De Raad is hiernaast bevoegd om op eigen initiatief advies uit te brengen over zaken die tot zijn werkterrein behoren. De regering en Staten kunnen op hun beurt de Raad verzoeken om te adviseren over zaken die niet per definitie tot het werkterrein van de Raad behoren.

De Raad telt vijf leden waarvan één de voorzitter is. De Raad wordt in de uitvoering van zijn taken bijgestaan door een wetenschappelijk bureau, welke geleid wordt door de secretaris.

De Raad kent een grondwettelijke basis (artikelen IV.1 tot en met IV.4 van de Staatsregeling van Aruba), die in de Landsverordening Raad van Advies nadere invulling krijgt. In de Landsverordening Raad van Advies worden naast de adviserende taken en bevoegdheden, de inrichting en de werkwijze van de Raad geregeld.

Onafhankelijkheid Raad van Advies

Het is van groot belang dat de Raad van Advies zijn positie als onafhankelijk adviescollege behoudt en versterkt. Dit vanwege het feit dat de waakhondfunctie die de Raad in het Arubaanse constitutionele bestel vervult, een andere context heeft dan bijvoorbeeld de Nederlandse Raad van State in het Nederlandse bestel. Aruba kent immers maar één bestuurslaag waardoor decentrale besturen geen tegenwicht kunnen bieden aan het centrale bestuur. Daarnaast is de afstand tussen de Staten en de regering in de praktijk gering, hetgeen vaak een wissel trekt op de controlerende functie van het parlement. Het feit dat Aruba een eenkamerstelsel kent waarbij de toetsende functie van een 'senaat' ontbreekt, alsmede de afwezigheid van andere (vaste) onafhankelijke adviescolleges⁷ die de regering bij de voorbereiding van wetgeving zouden kunnen adviseren, draagt mede bij aan de omstandigheid dat de regering in het wetgevingsproces weinig tegenspel ondervindt. Dit komt de kwaliteit van het wetgevingsproduct veelal niet ten goede. Voornoemde contextuele elementen vinden hun oorsprong met name in de kleinschaligheid van de Arubaanse samenleving en het staatsbestel. In dit kader is het derhalve met het oog op de positie van de Raad in het staatsbestel, zijn rol in het wetgevingsproces en de kwaliteit van de wetgeving van belang dat wordt voorkomen dat de Raad onderhevig zou zijn aan politieke inmenging.

7. Met uitzondering van de SER.

Naast de reeds in de Staatsregeling en de Landsverordening Raad van Advies opgenomen bepalingen ter realisering van een onafhankelijke taakuitoefening, is in 1999 gemeend om de mogelijkheid tot inmenging door de regering in de financiële huishouding van de Raad zoveel mogelijk te beperken. In dat jaar werd namelijk in de Comptabiliteitsverordening 1989 opgenomen⁸ dat vaststelling van de begroting van de Raad bij afzonderlijke landsverordening plaatsvindt.

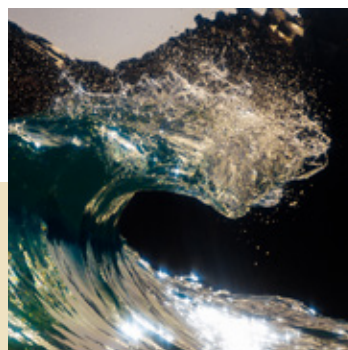
Een verdere versterking van de onafhankelijke positie van de Raad, zoals een verscherping van het aanbevelingsrecht van de Raad in het kader van de benoemingsprocedure voor nieuwe leden, is nog niet gerealiseerd.

Samenstelling en zittingsperiode

De samenstelling van de Raad is in het verslagjaar gewijzigd. Per 1 november 2017 heeft het college afscheid genomen van mw. mr. M. Schwengle, die haar lidmaatschap van de Raad verruilde voor de functie van Staatsraad namens Aruba in de Raad van State. De vacature is per 1 december vervuld. Derhalve bestond de Raad op 31 december 2017 uit: mr. F.M. d.l. S. (Frits) Goedgedrag, voorzitter en drs. C. (Rik) Timmer, mr. D.G. (David) Kock, drs. M.M. (Marion) Agunbero en mr. E.H.J. (Eugène) Martis, leden.

Op de website www.rva.aw staan de curricula vitae van de leden vermeld, alsmede de kwalificaties voor de functie van een lid.

Naam	Functie	Benoeming en einde zittingsperiode
mr. F.M. d.l. S. (Frits) Goedgedrag	Voorzitter	Benoemd per 6 juni 2013. Einde eerste periode: 6 juni 2020. Benoemd als voorzitter per 21 maart 2014.
drs. C. (Rik) Timmer	Lid	Benoemd per 1 augustus 2011. Einde eerste periode: 1 augustus 2018.
mr. D.G. (David) Kock	Lid	Benoemd per 6 juli 2012. Einde eerste periode: 6 juli 2019.
drs. M.M. (Marion) Agunbero	Lid	Benoemd per 6 juni 2013. Einde eerste periode: 6 juni 2020.
mr. E.H.J. (Eugène) Martis	Lid	Benoemd per 1 december 2017. Einde eerste periode: 1 december 2024.

Overige functies

In de 'Profielchets raadslidmaatschap Raad van Advies'⁹ is als bijzondere voorwaarde gesteld dat er geen sprake mag zijn van onverenigbare (neven)functies of tegenstrijdige belangen die twijfel over de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het raadslid kan opwekken. Transparantie staat voorop, reden waarom alle andere functies van de leden in het jaarverslag worden opgenomen en op de website staan gepubliceerd.

De andere functies van de voorzitter en de leden van de Raad zijn als volgt.

Naam	Andere functies
mr. F.M.d.I.S. Goedgedrag Voorzitter	1. Raad van State, Staatsraad i.b.d. voor de o.l. Bonaire, Sint Eustatius en Saba 2. Adviseur d.t.k.v. het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties t.b.v. de BES-eilanden 3. Lid van de Raad van Commissarissen van de Caribbean Mercantile Bank N.V. 4. Voorzitter van de Stichting Aruba Scholarship Foundation 5. Lid van het Bestuur van de Stichting Scholengemeenschap Bonaire 6. Lid van de Raad van Toezicht Stichting Fundashon Kapasitashon Profeshonal Edukashonal Kòrsou 7. Lid van de Commissie van advies en bijstand conform Onderlinge regeling samenwerking implementatie Internationale Gezondheidsregeling Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten
drs. C. Timmer Lid	1. Directeur van de Meta groep van bedrijven 2. Commissaris van Aruba Stevedoring Company N.V. 3. Bestuursvoorzitter van de Stichting Pensioenfonds Havenwerkers Aruba 4. Penningmeester Fundacion Preserva Malmok 5. Bestuurslid van de Stichting Aruba Scholarship Foundation
mr. D.G. Kock Lid	1. Docent arbeidsrecht aan de Universiteit van Aruba 2. Lid Raad van Appel in Tuchtzaken voor de Advocatuur voor Aruba, Bonaire en Curaçao 3. Honorair Consul van Ecuador voor Curaçao en Bonaire
drs. M.M. Agunbero Lid	1. Onderdirecteur Caribbean Mercantile Bank N.V. 2. Procuratiewaarder Nativa Holding N.V., Melbray Consultants N.V. (W-Tax & Legal Services) en Somilco Consultants N.V. (W-Management & Advisory Services) 3. Lid van de Raad van Commissarissen Yous Holding B.V.
mr. E.H.J. Martis Lid	1. Vice-voorzitter Beroepscommissie Arubaanse Voetbal Bond 2. Juridisch adviseur Fundacion pa Educacion y Ciencia Technologico di Awa Sustenibel (Festas) 3. Directeur Meranti Properties N.V.

In het Reglement van Orde¹⁰ is een aparte paragraaf opgenomen 'De waarborging van de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de Raad', waarin de gedragsregels zijn vastgelegd hoe te handelen wanneer er sprake is van conflicterende belangen. Zo is bepaald dat een lid niet aan beraadslagingen en besluitvorming deelneemt over een aangelegenheid die hem rechtstreeks of indirect persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken. In de notulen van de desbetreffende vergadering wordt hier van een aantekening gemaakt.

Daarnaast is van belang om te weten dat besluitvorming in de Raad op basis van gedegen voorbereiding en onderzoek plaatsvindt en dat de Raad immer streeft naar overeenstemming tussen de leden en consensus ten aanzien van zijn besluitvorming. De kans dat de mening van één lid prevaleert, is hiermee uitgesloten.

Vergaderingen

In 2017 is de Raad 24 keren in reguliere vergaderingen bijeengekomen. In het verslagjaar kon een raadsvergadering twee keer niet doorgaan wegens het ontbreken van quorum.

Kwaliteitstraject Raad van Advies

De Raad van Advies van Aruba streeft naar het leveren van een bijdrage aan de kwaliteit van wetgeving en het bestuur van Aruba. Het streven is niet alleen gericht op het geven van adviezen, maar ook om voorstellen te doen tot duurzame en structurele verbeteringen van het bestuur. Te dien einde dient de Raad van Advies van Aruba absolute onafhankelijkheid uit te stralen en moeten de adviezen zakelijk en toegankelijk zijn. In dit kader is eind 2015 onder leiding van prof. E. Hirsch Ballin een *Strategic Role Review* gehouden, inzake de taakstelling en de inrichting van de Raad van Advies van Aruba. In aansluiting hierop is in maart 2016 een *Organizational Role Review* gehouden onder leiding van drs. John Elffers van het Adviesbureau Andersson Elffers Felix, waarin de wijze van besluiten centraal stond.

De Raad staat midden in de Arubaanse samenleving en koestert zijn onafhankelijkheid. Door middel van de *Strategic Role Review* met Hirsch Ballin en een vervolg door middel van een *Organizational Role Review* heeft de Raad zichzelf een spiegel voorgelegd. De Raad is daarbij tot de conclusie gekomen dat men op de goede weg is, maar dat het gegarandeerd beter kan.

Eén van de uitkomsten van de sessies met Elffers is dat de Raad jaarlijks een zelfevaluatie houdt. Dit moet binnenkort plaatsvinden in de aanloop naar een 'heidag'.

Verder is er onder meer ook afgesproken dat de secretaris en de voorzitter iedere week bijeenkomen ter voorbereiding van de vergaderingen van de Raad. Hierdoor wordt er bereikt dat de secretaris en de voorzitter op gelijke informatieniveau zitten en naar buiten één lijn kunnen trekken.

Afgesproken is dat de secretaris en de voorzitter zich zoveel als mogelijk aan de wekelijkse bijeenkomsten moeten houden. Het resultaat van deze (voor) besprekingen is dat deze bijzonder nuttig gebleken zijn. Deze voorbereidingen hebben garanties geboden dat de planning en afstemming van de werkzaamheden van het wetenschappelijk bureau (WB) en de Raad doeltreffend kunnen verlopen.

Tijdens de zelfevaluatie en vorengenoemde heidag zal nagegaan moeten worden of de Raad heeft voldaan aan één van de voornaamste conclusies (aandachtspunten) van de sessies met Elffers: namelijk tijdige, zorgvuldige geplande aanlevering van stukken door het WB, tijdige, substantiële reactie van de Raadsleden en elkaar aanspreken indien zaken niet lukken of rondkomen.

Contacten met de regering en de Staten

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig geconsulteerd met de Gouverneur. De laatste consultatie vond plaats na de parlamentsverkiezingen. De secretaris heeft op verzoek van de Gouverneur gefungeerd als secretaris van de door hem aangestelde Informatieurbureau.

De Raad is voltallig gehoord door de Formateur. Sinds het aantreden van het nieuwe kabinet zijn de contacten tussen de Raad en leden van het kabinet geïntensiveerd. De Raad is daar verheugd over. Zo waren er besprekingen met de Minister-President, de Minister van Financiën, Economische zaken en Cultuur en de Minister van Justitie.

In december vond ook een eerste bespreking plaats met de nieuwe Statenvoorzitter. Ook hier is afgesproken dat de contacten geïntensiveerd worden. Daarnaast is afgesproken dat de Staten en de Raad van Advies (en ook de Algemene Rekenkamer) gezamenlijk het traject van de versterking van de Hoge Colleges van Staat weer zullen oppakken.

Koninkrijksradenoverleg

Omdat de deelname van de delegatie van de Raad van Advies van Sint Maarten onmogelijk was, vanwege de schade die orkaan Irma had toegebracht aan het eiland, is unaniem besloten het Koninkrijksradenoverleg van oktober te verzetten naar februari 2018.

2.2

HET WETENSCHAPPELIJK BUREAU

Het WB stond in 2017 onder leiding van de secretaris mw. mr. dr. H.A. van der Wal BA en de adjunct-secretaris mr. A. Braamskamp.

De overige bezetting van het WB bestond op 31 december 2017 uit:

Naam	Functie
mw. mr. drs. A.R. Peterson	senior beleidsmedewerker
mr. drs. Q.D. Abath	senior beleidsmedewerker
mw. mr. A.W. op de Weegh-Kort	beleidsmedewerker
mw. mr. V.M.G. Beaujon-van der Biezen	hoofd bedrijfsvoering
mw. J.T.A. Laclé-Thiel	office-manager
mw. S.M. Martijn-Perez	assistent-bedrijfsvoering

Het WB had in het afgelopen jaar nog 1 vacature voor een beleidsmedewerker; deze zal per 1 januari 2018 worden vervuld, nu de ministerraad op 1 december 2017 heeft ingestemd met de benoeming van mr. D.M. Passchier in deze functie.

Opleidingen en cursussen

Puntenstelsel kennisbevordering

De opleidingsmogelijkheden voor het personeel van het WB is grotendeels afhankelijk van het aanbod van relevante cursussen (bijvoorbeeld via de Universiteit van Aruba) in Aruba en in mindere mate in andere eilanden in het Caribisch gebied die tot het Koninkrijk behoren, alsmede in Nederland. Afgezien van een planning tot deelname aan de zogenaamde 'online cursussen' is een samenhangend opleidingsplan dat toegesneden is op het individuele personeelslid voor aanvang van het dienstjaar vaak moeilijk te maken. Niettemin is in het verslagjaar gemeend het personeel van het WB zoveel mogelijk te faciliteren door de introductie van het Puntenstelsel Kennisbevordering. Het Puntenstelsel Kennisbevordering is bedoeld als een licht, faciliterend en niet bureaucratisch stelsel dat de professionaliteit bevordert en ondersteunt.

De introductie van het Puntenstelsel Kennisbevordering heeft ten doel de medewerker van het WB te stimuleren en motiveren tot het verhogen van zijn kennis. Daartoe kan de medewerker kennisverhogende activiteiten ontplooiën die punten opleveren. Gestreefd wordt naar een jaarlijks puntentotaal van 30 per medewerker. Deze punten worden door de medewerker zelf bijgehouden op een zogenaamd puntenformulier. Het aantal behaalde punten zal onderdeel uitmaken van het jaarlijks met de medewerker te houden functioneringsgesprek. Het puntenformulier zal worden opgelegd in het personeelsdossier van de betrokken medewerker.

Onder kennisverhogende activiteiten worden in ieder geval verstaan het deelnemen aan cursussen, het geven van onderwijs aan externen, het geven van een presentatie aan de Raad of het WB en het publiceren van een (wetenschappelijk) artikel op het werkgebied van de Raad. Deze opsomming is niet limitatief. In overleg met het management van het WB kunnen andere activiteiten als kennisverhogend worden aangemerkt en kan daaraan een waardering in punten worden toegekend. Voor de verschillende te ontplooiën activiteiten is een waarderingsnorm geïntroduceerd.

Opleidingen en stages

Het personeel van het WB heeft in het verslagjaar geparticipeerd in verschillende cursussen. Als belangrijke cursus kan in dit verband worden genoemd de Masterclass Openbare Financiën die de Raad van Advies in samenwerking met de Rijksacademie voor Financiën, Economie en Bedrijfsvoering en de Academie voor Wetgeving heeft georganiseerd. De laatste instantie heeft in het verslagjaar een cursus inzake het Integraal afwegingskader aangeboden waaraan door twee beleidsmedewerkers van het WB is deelgenomen. Tevens hebben twee medewerkers van het WB in november deelgenomen aan een cursus 'praktisch recht' georganiseerd door de Raad van Advies Curaçao.

Tenslotte verdient nog vermelding het feit dat een beleidsmedewerker van het WB in het verslagjaar een uitgebreide stage heeft gevolgd bij de Europese Unie. De stage betrof het uitvoeren van economische analyses en beoordelen van de regeringsmaatregelen/aanbevelingen in het kader van de EU 2020 strategie (meting van de indicatoren voor economische groei).

Wetgevingsoverleg

De secretaris en adjunct-secretaris hebben in het verslagjaar deelgenomen aan het wetgevingsoverleg tussen de actoren binnen het wetgevingsproces: de Staten, de Raad van Advies, het Kabinet van de Gouverneur, de ministerraad en de Directie Wetgeving. Het wetgevingsoverleg is in 2009 ingesteld en heeft als doel de verbetering en stroomlijning van het wetgevingsproces, de verhoging van de kwaliteit van wetgeving en de verschaffing van achtergrondinformatie bij de verschillende wetsontwerpen. Het overleg staat onder voorzitterschap van de (waarnemend) secretaris van de ministerraad die tevens de uitkomsten van het overleg terugkoppelt aan de beleidsverantwoordelijke minister. Ook in het verslagjaar is gebleken dat het wetgevingsoverleg goede diensten bewijst op voornoemde aandachtsgebieden. Met name na de inwerkingtreding van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (AB 2015 no. 39) waarin de begrotingscyclus wordt gebonden aan striktere termijnen, is regelmatig overleg over een tijdige aanbidding van de verschillende begrotingen of begrotingswijzigingen aan de betreffende organen en diensten noodzakelijk. In dat opzicht is het WB van mening dat er tenminste 6 keer per jaar een overlegmoment moet zijn.

Studiegroep Openbare Financiën

De secretaris participeert sinds het voorjaar van 2017 namens de Raad in de Studiegroep openbare financiën (SOF). Deze studiegroep is voorlopig bedoeld als een informeel platform voor de diensten en organen die bij de openbare financiën van Aruba een rol hebben. In dit platform wordt vanuit en met behoud van de eigen taak en verantwoordelijkheid van gedachten gewisseld over allerlei aspecten die betrekking hebben op het streven naar duurzame overheidsfinanciën in Aruba.¹¹

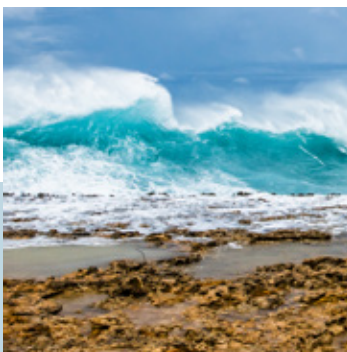
Onder voorzitterschap van mr. dr. G. Thodé wordt door de Directie Financiën, de Centrale Bank, het Centraal Bureau voor de Statistiek, de Algemene Rekenkamer, de Centrale Accountantsdienst, de Raad van Advies en het Bureau Minister van Financiën gesproken over de voorwaarden voor houdbare overheidsfinanciën en worden voorstellen uitgewerkt voor:

- nieuwe begrotingsnormen,
- het instellen van een begrotingskamer en
- het instellen van een Nationaal Planbureau Aruba.

Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn:

- de voorwaarden voor duurzame overheidsfinanciën in Aruba;
- een acceptabele schuldquote;
- invulling collectieve sector;
- overige eenduidigheid van begrippen;
- stroomlijning procedures en financieel beheer;
- een goede overgang van de ene regering naar de andere.

De SOF is voortgekomen uit de bezorgdheid die er bij de leden van de financiële keten bestaat over de staat en de ontwikkeling van de openbare financiën in Aruba. Door middel van de SOF willen de leden onder meer gezamenlijk bijdragen aan een herstelplan. Daarnaast wil de SOF zich ontwikkelen naar voorbeeld van de Studiegroep Begrotingsruimte in Nederland.

11. De Nederlandse Studiegroep Begrotingsruimte (SBR) heeft als voorbeeld gediend. Deze studiegroep brengt voorafgaand aan verkiezingen advies uit over de begroting van de Rijksoverheid. De politieke partijen hebben dan nog de mogelijkheid om het advies te verwerken in hun verkiezingsprogramma's. De SBR werd in 1971 ingesteld. De overheid heeft veel aanbevelingen van de SBR in de loop der jaren overgenomen, zoals het trendmatig begrotingsbeleid. Het formele traject van de SBR begint met het opstellen van de adviesaanvraag van het kabinet (via de minister van Financiën). Na instemming door de ministerraad wordt het rapport naar de Tweede Kamer gestuurd. Dit gebeurt zonder verdere standpuntbepaling van het kabinet.

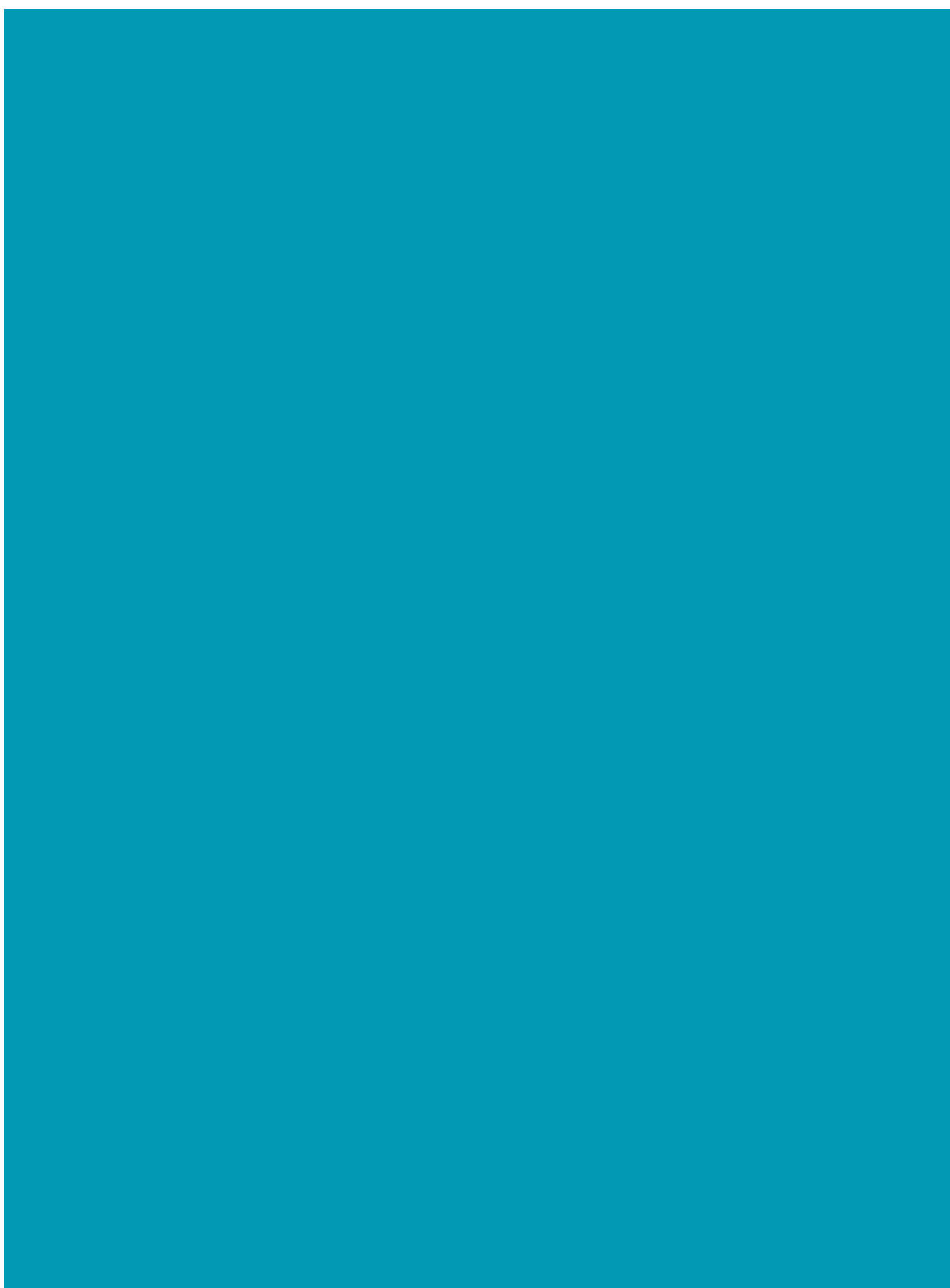
Masterclass openbare financiën

In de week van 9 tot en met 13 oktober 2017 organiseerde de Raad van Advies samen met de Rijksacademie voor Financiën, Economie en Bedrijfsvoering en de Academie voor Wetgeving de Masterclass 'Effectief financieel toezicht', waaraan werd deelgenomen door leden van de financiële keten. De deelnemers waren niet alleen afkomstig uit Aruba, maar er werd ook deelgenomen door functionarissen uit Curaçao en Sint Maarten.

Thema's die aan de orde kwamen waren houdbare overheidsfinanciën, waarbij de relatie gelegd werd met de macro-economische kaders, de totstandkoming van de begroting, de uitvoering daarvan en de verantwoording daarover, de beheersing van de begroting, en de effectiviteit van het begrotingsbeleid, de begrotingsuitvoering en het financiële toezicht, waarbij de relevante wet- en regelgeving, de rol van het Koninkrijk en de ontwikkelingen in de normstelling aan de orde kwamen.

De cursus werd verzorgd door een team van de Rijksacademie voor Financiën, Economie en Bedrijfsvoering en de Academie voor Wetgeving, dat bestond uit de heren drs. P.J.C.M. van den Berg, Staatsraad bij de Raad van State, mr. drs. J.F.A. van Hofwegen, directeur bij de Algemene Rekenkamer Nederland en drs. H.J. Vos RC, programmamanager bij de Rijksacademie voor Financiën, Economie en Bedrijfsvoering. Verder werden er presentaties verzorgd door de Centrale Bank van Aruba, Directie Financiën, Directie Wetgeving, de Algemene Rekenkamer, het College Aruba financieel toezicht en de Raad van Advies. Deze multidisciplinaire benadering gaf de deelnemers een volledig beeld van de verschillende aspecten van openbare financiën en het effectieve toezicht daarop.

ADVISERING

3

Instream

In 2017 heeft de Raad 46 ontwerpen van wet- en regelgeving ter advisering aangeboden gekregen. Deze instroom is lager dan die van het voorafgaande verslagjaar. De instroom van ontwerpen voor de jaren 2013 tot en met 2017 is weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1. Overzicht instroom ontwerpen Raad van Advies 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Totaal aantal aangeboden ontwerpen	57	40	53	44	43
Nog af te handelen uit het voorgaande jaar	5	6	11	7	3
Totaal te behandelen	62	46	64	51	46
Aantal afgehandeld in het lopende jaar	56	35	57	47	43
Aantal voortgezet in het volgende jaar	6	11	7	4	3

Behandeling

De 46 te behandelen ontwerpen bestonden uit 23 ontwerp-landsverordeningen; 3 ontwerp-initiatief landsverordeningen, en 20 ontwerp-landsbesluiten, houdende algemene maatregelen.

In het verslagjaar 2017 werd 1 ontwerp aangehouden.

Tabel 2. Overzicht advisering Raad van Advies 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Ontwerp-landsverordening	32	24	32	17	23
Ontwerp-landsbesluit, h.a.m.	24	16	14	20	20
Ontwerp-initiatieflandsverordening	2	5	10	4	2
Ontwerp ex Comptabiliteitsv. 1989	2	1	1	3	-
Advies ex art. 17 Lv RvA	1	1	2	4	-
Retour	2	0	5	1	-

Behandeltermijnen bij advisering

De aan de Raad ter advisering voorgelegde ontwerpen van regelgeving kunnen als volgt worden gecategoriseerd, waarbij de behandeltermijn staat aangegeven:

Categorie	Complexiteit	Termijn
A	Eenvoudig ontwerp	1 maand
B	Ontwerp van een gemiddelde complexiteit	2 maanden
C	Gecomplieerd ontwerp	3 maanden

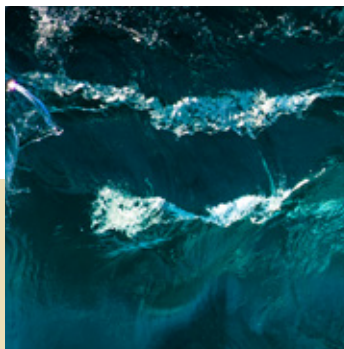
De aangegeven (maximale) termijnen gelden vanaf het moment van inbehandelingneming door de Raad (het moment waarop het ontwerp voor het eerst wordt geagendeerd voor de Raadsvergadering).

In behandelingneming is afhankelijk van zowel:

- A. het werkaanbod van de Raad;
- B. de capaciteit van het wetenschappelijk bureau;
- C. prioritering op verzoek van de regering of de Staten.

Voor genoemde termijnen kunnen worden verlengd vanwege onvoorziene of anderszins buitengewone omstandigheden.

Het kan voorkomen dat ten aanzien van een ontwerp een spoedbehandeling door de Raad wenselijk wordt geacht. Hieromtrent wordt zo nodig door de Raad met de Voorzitter der Staten en de Minister-President overlegd.

Dicta in 2017

Van het eindoordeel of dictum van de Raad over de ontwerp-landsverordeningen, de ontwerp-landsbesluiten, houdende algemene maatregelen en de ontwerpen op grond van de Comptabiliteitsverordening 1989 bestaan vijf varianten. Voor de ontwerp-landsverordeningen luiden die als volgt:

Dictum 1	De Raad kan zich met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u mitsdien in overweging het aan de Staten aan te bieden.	Het betreft hier een zogenaamd blanco advies: de Raad heeft geen bezwaren tegen het ontwerp.
Dictum 2	De Raad kan zich met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat aan het vorenstaande aandacht zal zijn geschonken.	Het betreft hier een ontwerp dat geen belangrijke principiële of complexe problemen oplevert en waartegen de Raad geen bezwaren heeft.
Dictum 3	De Raad kan zich met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.	Het betreft hier een ontwerp dat enkele problemen oplevert waartegen de Raad bezwaren heeft, maar die door opvolging van het advies van de Raad kunnen worden weggenomen.
Dictum 4	De Raad kan zich (niet/weliswaar) met de doelstelling (en/doch niet) met de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u mitsdien in overweging het niet aan de Staten aan te bieden, dan nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.	Het betreft hier een ontwerp dat belangrijke principiële of complexe problemen oplevert waartegen de Raad bezwaren heeft, maar die door opvolging van het advies van de Raad kunnen worden weggenomen
Dictum 5	De Raad kan zich op grond van het bovenstaande (niet/weliswaar) met de doelstelling (en niet /doch niet) met de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u mitsdien in overweging het niet aan de Staten aan te bieden.	Het betreft hier een ontwerp dat belangrijke principiële of complexe problemen oplevert waartegen de Raad bezwaren heeft, die niet door opvolging van het advies van de Raad kunnen worden weggenomen

Ontwerpen ten aanzien waarvan het vierde of vijfde dictum is gegeven, dienen opnieuw in de ministerraad aan de orde te worden gesteld (zie artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van het Reglement van Orde van de Ministerraad, AB 1999 no. GT 26). Helaas moet de Raad constateren dat dit nauwelijks gebeurt.

In sommige gevallen onthoudt de Raad zich van het geven van een eindoordeel. Het betreft in deze gevallen onvolledige, onafgeprocedeerde of anderszins onjuiste ontwerpen.

Tabel 3. Overzicht dicta 2015-2017		1 blanco	2 aandacht	3 rekening	4 niet dan nadat	5 niet	6 anderszins
Landsverordening	2015	4	2	10	7	2	-
	2016	3	1	7	6	-	-
	2017	-	4	14	3	-	-
Landsbesluit h.a.m.	2015	3	6	3	-	1	-
	2016	4	7	4	4	-	1
	2017	7	3	9	1	-	-
Initiatief-landsverordening	2015	1	3	5	-	-	-
	2016	1	1	-	1	1	-
	2017	-	-	-	1	-	1
Comptabiliteitsverordening 1989	2015	-	-	1	-	-	-
	2016	-	-	3	-	-	-
	2017	-	-	-	-	-	-
Advies ex art. 17 Landsverordening Raad van Advies	2015	-	-	-	-	-	2
	2016	-	-	-	-	-	4
	2017	-	-	-	-	-	-

Conclusie dicta 2017

In het verslagjaar werd vijf maal het dictum 4 door de Raad gegeven. De reden dat de Raad tot een dergelijk 'zwaar' dictum komt is mede gelegen in het feit dat hij in het kader van de beleidsanalytische toetsing speciale nadruk legt op de uitvoering van een deugdelijke probleeminventarisatie en vervolgens aan de formulering van een juiste probleemstelling. De Raad kan zich immers pas een oordeel vormen over de doelmatigheid van een ontwerp - waaronder moet worden begrepen de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid ervan - indien het probleem dat door middel van wetgeving opgelost dient te worden deugdelijk is onderzocht en helder is omschreven. Elke toetsing van ontwerp-regelgeving door de Raad vangt aan met een dergelijke analyse van de probleemstelling. Geconcludeerd kan worden dat er bij de opstelling van wetgeving meer aandacht komt voor de beschrijving van de onderliggende problematiek. Op dat gebied zijn er inhoudelijk in het verslagjaar verbeterstappen gemaakt.

Ten aanzien van mogelijke verbeterpunten gaf 2017 een gemêleerd beeld te zien. Zo bleken er kwaliteitsverhogende stappen mogelijk op het gebied van de juridische inbedding in de lokale rechtsorde, de inrichting van het ontwerp, de motivering ervan alsmede de handhaafbaarheid van de voorstellen. Daarnaast kwam het nog steeds voor dat in een toelichting bij een ontwerp de op grond van

artikel 6 van de Comptabiliteitsverordening 1989 (AB 1989 no. 72) voorgeschreven financiële paragraaf waarin de financiële consequenties van het ontwerp voor het lopende begrotingsjaar of voor latere jaren worden beschreven, ontoereikend was. Een speciale rol was er in het verslagjaar weggelegd voor de advisering over de beperking van en de toetsing aan grondrechten. Verwezen zij in dit kader naar het in dit jaarverslag opgenomen thema.

Speciale vermelding verdient het advies inzake de initiatief-landsverordening integriteit ministers. In bovengenoemde tabel is aangegeven dat een dictum anderszins is gegeven. Ten aanzien van het betreffende initiatief-ontwerp deed zich de unieke situatie voor dat de Gouverneur van Aruba de Raad om advies verzocht met het oog op eventuele bekrachtiging van het ontwerp nadat het reeds door de Staten van Aruba was goedgekeurd. De Raad concludeerde dat het ontwerp op een bepaald onderdeel in strijd was met de Staatsregeling van Aruba en adviseerde dan ook het ontwerp niet te bekrachtigen maar een geheel nieuwe ontwerp ter zake in procedure te brengen. Vanwege het uitzonderlijke karakter van het adviesverzoek en het moment in de wetgevingsprocedure waarop het werd gedaan is onderbrenging bij de standaard dicta niet geheel zuiver. Vandaar dat dit advies het dictum anderszins heeft gekregen.

Overzicht van ontwerpen ten aanzien waarvan in 2017 advies is uitgebracht

Van de totaal 46 te behandelen ontwerpen in 2017 heeft de Raad 43 ontwerpen in behandeling genomen. Van de totaal te behandelen ontwerpen heeft de Raad van twee ontwerpen de behandeling aangehouden. Dit in verband met een regeringwisseling naar aanleiding van de verkiezingen van 22 september 2017. De inhoud van deze ontwerpen strookte op voorhand niet of niet volledig met het regeerprogramma. De Raad heeft bij zowel de regering als de Staten verzocht om uitsluitel over de voortzetting van de behandeling van deze ontwerpen. Bij 2 ontwerpen is de behandeling in 2018 voortgezet. De indeling van de uitgebrachte adviezen is als volgt:

1. 1. ontwerpen van landsverordening: 21
2. 2. ontwerpen van initiatief-landsverordening: 2
3. 3. ontwerpen van landsbesluit, houdende algemene maatregelen: 20
4. 4. aangehouden ontwerpen: 1
5. 5. overloop naar 2018: 2

De met * aangegeven ontwerpen waren ten tijde van de afronding van dit jaarverslag (5 januari 2018) inmiddels openbaar en zijn derhalve ook gepubliceerd op de website www.rva.aw

Ontwerp-landsverordeningen	
1	Ontwerp-landsverordening houdende wijziging van de Landsverordening toezicht geldtransactiebedrijven (AB 2003 no. 60), de Landsverordening voorkoming en bestrijding witwassen en terrorismefinanciering (AB 2011 no.28) en de Landsverordening deviezenverkeer (AB 1990 no. GT 6) (invoering toezicht op wisselkantoren). Ingekomen: 17-11-2016. Kenmerk: RvA 138-16. Advies: 16-01-2017.* Dictum 3.
2	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening inkomstenbelasting (AB 1991 no. GT 51) en de Landsverordening overdrachtsbelasting (AB 1989 no. GT 73) (voorziening inzake studielening en monumentale woning). Ingekomen: 12-12-2016. Kenmerk: RvA 161-16. Advies: 1-2-2017.* Dictum 3.
3	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening algemene ouderdomsverzekering (AB 1990 no. GT 33) en de Landsverordening algemene weduwen- en wezenverzekering (AB 1996 no. GT 30) (aanpassing pensioenbedragen). Ingekomen: 11-01-2017. Kenmerk: RvA 02-17. Advies: 8-2-2017.* Dictum 3.
4	Ontwerp-Landsverordening conflictenrecht trusts. Ingekomen: 20-01-2017. Kenmerk: RvA 08-17. Advies: 6-2-2017.* Dictum 3.
5	Ontwerp-landsverordening houdende machtiging van de minister van Economische Zaken en Communicatie tot het verrichten namens het Land van betalingen aan een aantal afgevoelde werknemers van de voormalige publiekrechtelijke rechtspersoon Servicio di Telecomunicacion di Aruba. Ingekomen: 16-2-2017. Kenmerk: RvA 35-17. Advies: 8-3-2017.* Dictum 4.
6	Ontwerp-Landsverordening bestrijding overlast. Ingekomen: 21-2-2017. Kenmerk: RvA 36-17. Advies: 21-6-2017. Dictum 4.
7	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening, houdende machtiging van de minister, belast met financiën, om kwijtschelding van studieschuld te verlenen (AB 2011 no. 70). Ingekomen: 3-3-2017. Kenmerk: RvA 41-17. Advies: 29-3-2017.* Dictum 3.

8	Ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van het Onderwijsfonds voor het dienstjaar 2017 en tot wijziging van de Landsverordening van 1 december 2016 tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2017 (AB 2016 no. 59). Ingekomen: 3-3-2017. Kenmerk: RvA 42-17. Advies: 29-3-2017.* Dictum 2.
9	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening minimumlonen (AB 1989 no. GT 26) (aanpassing berekeningsmethode minimumlonen). Ingekomen: 14-3-2017. Kenmerk: RvA 54-17. Advies: 29-3-2017. Dictum 2.
10	Ontwerp-Deurwaardersverordening. Ingekomen: 18-4-2017. Kenmerk: RvA 70-17. Advies: 7-6-2017. Dictum 3.
11	Ontwerp-Interim Begrotingsfonds Restmiddelen Fondo Desaroyo Aruba. Ingekomen: 15-5-2017. Kenmerk: RvA 78-17. Advies: 7-6-2017.* Dictum 3.
12	Ontwerp-landsverordening houdende intrekking van zeven landsverordeningen. Ingekomen: 9-6-2017. Kenmerk: RvA 96-17. Advies: 21-6-2017.* Dictum 2.
13	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van verschillende landsverordeningen in verband met de instelling van de Inspectie voor Volksgezondheid Aruba. Ingekomen: 5-7-2017. Kenmerk: RvA 101-17. Advies: 17-7-2017. Dictum 2.
14	Ontwerp-Aanbestedingsverordening. Ingekomen: 5-7-2017. Kenmerk: RvA 105-17. Advies: 24-8-2017. Dictum 4.
15	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Bouw- en woningverordening (AB 1999, no. GT 9). Ingekomen: 25-7-2017. Kenmerk: RvA 110-17. Advies: 27-9-2017. Dictum 3.
16	Ontwerp-Landsverordening internationale bijstandsverlening belastingen. Ingekomen: 25-7-2017. Kenmerk: RvA 111-17. Advies: 6-9-2017.* Dictum 3.
17	Ontwerp-Vaartuigenverordening 2017. Ingekomen: 2-8-2017. Kenmerk: RvA 117-17. Advies: 27-9-2017. Dictum 3.
18	Ontwerp-Landsverordening overeenkomsten langs elektronische weg. Ingekomen: 14-8-2017. Kenmerk: RvA 118-17. Advies: 27-9-2017.* Dictum 3.
19	Ontwerp-Landsverordening infectieziekten. Ingekomen: 16-8-2017. Kenmerk: RvA 131-17. Advies: 23-11-2017. Dictum 3.
20	Ontwerp Herfinancieringsverordening 2018. Ingekomen: 18-10-2017. Kenmerk: RvA 174-17. Advies: 27-10-2017.* Dictum 3.
21	Ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening van 1 december 2016 tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2017 (AB 2016 no. 59). Ingekomen: 15-11-2017. Kenmerk: 193-17. Advies: 1-12-2017.* Dictum 3.

Ontwerp-initiatieflandsverordeningen

1	Initiatief ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Kiesverordening (AB 1987 no. 110) (rangschikking kandidaten). Ingekomen: 31-3-2017. Kenmerk: RvA 61-17. Advies: 10-5-2017.* Dictum 4.
2	Bekrachtiging initiatief-Landsverordening integriteit ministers. Ingekomen: 26-6-2017. Kenmerk: RvA 98-17. Advies: 24-7-2017. Dictum anderszins.

Ontwerp-landsbesluiten, houdende algemene maatregelen

1	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit Parke Nacional Arikok (AB 2000 no. 59) (aanwijzing Spaans Lagoengebied als natuurreservaat). Ingekomen: 12-12-2016. Kenmerk: RvA 162-16. Advies: 18-1-2017.* Dictum 3.
2	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 13, derde lid, van de Landsverordening minimumlonen (AB 1989 no. GT 26). Ingekomen: 21-2-2017. Kenmerk: RvA 37-17. Advies: 8-3-2017.* Dictum 4.
3	Ontwerp-Landsbesluit modellen jaarrekening Land. Ingekomen: 21-2-2017. Kenmerk: RvA 38-17. Advies: 8-3-2017. Dictum 3.
4	Ontwerp-Landsbesluit bescherming inheemse flora en fauna. Ingekomen: 21-3-2017. Kenmerk: RvA 55-17. Advies: 12-4-2017.* Dictum 3.
5	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit toevoeging in strafzaken (AB 1997 no. 50). Ingekomen: 4-4-2017. Kenmerk: RvA 63-17. Advies: 10-5-2017.* Dictum 3.
6	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Retributie- en legesbesluit Directie Volksgezondheid (AB 1987 no. 68). Ingekomen: 11-4-2017. Kenmerk: RvA 65-17. Advies: 15-5-2017.* Dictum 3.
7	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 419 van het Wetboek van Strafvordering van Aruba (AB 1996 no. 75) (oproepingsformulier overtreding Hondenverordening). Ingekomen: 8-5-2017. Kenmerk: RvA 75-17. Advies: 30-5-2017.* Dictum 2.
8	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van de artikelen 3, derde lid, 7, tweede lid, onderdeel a, en vierde lid, 21, eerste lid, onderdeel a, en 52, eerste en tweede lid, van de Landsverordening beroepen in de gezondheidszorg (AB 2014 no. 73) Ingekomen: 15-5-2017. Kenmerk: RvA 79-17. Advies: 7-6-2017.* Dictum 3.
9	Ontwerp-Landsbesluit geweldinstructie penitentiaire inrichting. Ingekomen: 16-8-2017. Kenmerk: RvA 128-17. Advies: 25-10-2017. Dictum 3.
10	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Kiesbesluit (AB 1987 no. 115) (verwerking nieuwe straatnamen en uitbreiding stembedistricten). Ingekomen: 16-8-2017. Kenmerk: RvA 129-17. Advies: 23-8-2017.* Dictum 1.
11	Ontwerp-Landsbesluit algemeen en incidenteel verlof gedetineerden. Ingekomen: 16-8-2017. Kenmerk: RvA 130-17. Advies: 25-10-2017. Dictum 3.

12	Ontwerp-landsbesluit uitgifte herdenkingsmunt 'Prikichi' als nationale vogel van Aruba. Ingekomen: 16-8-2017. Kenmerk: RvA 132-17. Advies: 6-9-2017.* Dictum 1.
13	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Rechtspositiebesluit Arubaans lid van de Raad van State van het Koninkrijk (AB 2001 no. 73). Ingekomen: 23-8-2017. Kenmerk: RvA 134-17. Advies: 27-9-2017.* Dictum 1.
14	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit examens v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o. (AB 1991 no. GT 35). Ingekomen: 13-9-2017. Kenmerk: RvA 151-17. Advies: 28-9-2017. Dictum 2.
15	Ontwerp-Penitentiair besluit. Ingekomen: 13-9-2017. Kenmerk: RvA 152-17. Advies: 16-11-2017. Dictum 3.
16	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 2a, eerste lid, van de Landsverordening winstbelasting (AB 2016 no. 42). Ingekomen: 13-9-2017. Kenmerk: RvA 153-17. Advies: 27-9-2017.* Dictum 1.
17	Ontwerp-Landsbesluit uitgifte herdenkingsmunt 60-jaar Rode Kruis Aruba. Ingekomen: 20-9-2017. Kenmerk: RvA 156-17. Advies: 27-9-2017.* Dictum 1.
18	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit grondslagen bestuurlijke handhaving sectorale toezichtwetgeving (AB 2013 no. 31). Ingekomen: 15-11-2017. Kenmerk: RvA 194-17. Advies: 29-11-2017. Dictum: 1.
19	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit toezicht assurantiebemiddelaars (AB 2014 no. 6). Ingekomen: 15-11-2017. Kenmerk: RvA 195-17. Advies: 29-11-2017. Dictum 1.
20	Ontwerp-Landsbesluit uitvoering Common Reporting Standard. Ingekomen: 15-11-2017. Kenmerk: RvA 196-17. Advies: 29-11-2017. Dictum 2.

Aangehouden ontwerpen

De initiatief ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van de Staten van Aruba voor het dienstjaar 2018 (Ingekomen: 5-9-2017. Kenmerk: RvA 146-17) is met het oog op de wisseling van de samenstelling van de Staten aangehouden. Zijdens de Staten dient te worden aangegeven of er mogelijk een nieuwe ontwerp-begroting wordt ingediend.

Overloop naar 2018

Wegens prioriteitstelling wordt de behandeling van de ontwerp-Aanpassingsverordening Burgerlijk Wetboek van Aruba (Ingekomen: 18-10-2017. Kenmerk: RvA 173-17) in 2018 voortgezet.

De ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening instelling ministeries (AB 2013 no. 94) (Ingekomen: 13 december 2017. Kenmerk: RvA 216-17) is wegens het late tijdstip van aanbidding in 2017 niet meer in behandeling genomen.

Enkele cijfers van 2017

Hieronder zijn enkele kengetallen op een rijtje gezet.

Raad van advies	
Samenstelling	voorzitter, 4 leden
Personeel	9 medewerkers
Uitgaven	Afl. 1.672.464
Personeelskosten	Afl. 1.315.017
Materieel (goederen en diensten)	Afl. 357.447

Advisering	
Ingekomen adviesaanvragen	46
Afgehandelde adviezen	43
Aangehouden adviezen	1
Overloop naar 2018	2
Gemiddelde doorlooptijd	34 dagen
- Ontwerpen categorie A	18
- Ontwerpen categorie B	29
- Ontwerpen categorie C	34

Samenstelling Raad van Advies 1986 - 2017

Voorzitters	
F. J. Tromp	1986 - 1994
E. Arends	1988 - 1996
T. Leest	1993 - 1999
A. W. Engelbrecht	2000 - 2001
mr. A. L. Nicolaas	2000 - 2009
mr. A.J. Swaen	2007 - 2014
mr. F.M. de los Santos Goedgefrag	2014 -

Overige leden	
F. D. Figaroa	1986 - 1993
I. O. Marugg	1986 - 1988
F. J. Eman	1986 - 1988
mr. C. G. Maduro	1986 - 1993
A. Werleman	1989 - 1994
H. F. Henriquez	1993 - 2000
mr. A.J. Muyale	1994 - 2006
ing. A. C. Yazaragaray	1994 - 2008
F. Wernet	1996 - 1997
J. U. Maduro	1997 - 2004
O. B. Arends	2000
mr. E. D. C. Fowler	2002 - 2008
mr. J. R. Tchong	2004 - 2011
mr. J. S. Kuiperdal	2008 - 2012
M. M. Loefstok	2008 - 2013
mr. C. R. Foy	2009 - 2013
drs. C. Timmer	2011 -
mr. D.G. Kock	2012 -
drs. M.M. Agunbero	2013 -
mr. M.G.M. Schwengle	2014 - 2017
mr. E.H.J. Martis	2017 -

Secretarissen	
mr. N.E. Henriquez	1986-1991
mw. mr. A.J. Marval	1991-2003
mw. mr. dr. H.A. van der Wal BA	2004 -

COLOFON

Samenstelling:

Wetenschappelijk Bureau Raad van Advies

Vormgeving:

Freeway Creative Agency

Fotografie:

Artmando Multimedia

CONTACTGEGEVENS

Raad van Advies

L.G. Smith Boulevard 8, Oranjestad, Aruba

Tel. +297 5833972

Fax +297 5834012

E-mail: info@rva.aw

Website: www.rva.aw

Dit jaarverslag is ook gepubliceerd op www.rva.aw

OVER DE FOTOGRAAF

Armando Gabriel Louis Goedgedrag is in 1989 in Stadskanaal geboren. Samen met zijn ouders migreerde hij in 1991 naar Aruba. Na de middelbare school te hebben doorlopen ging hij naar Nederland om in Leeuwarden Communication & Multimedia Design te studeren. Daarna behaalde hij zijn Master in Animatie aan de Academie voor Kunst en Vormgeving St. Joost. Na zijn studie is hij in 2013 naar zijn eiland teruggekeerd en ging hij "de natuur pas echt goed verkennen." Samen met collega fotografen heeft hij de Arubaanse natuur op foto's en films vastgelegd; met name de bedreigde dieren en planten. Ondertussen ontwikkelde hij ook een andere passie: de zee:

"Ik ben een fervente body boarder en surfer. Ik vind het heerlijk mij te ontspannen in de golven, waarbij het prachtige schouwspel van kleur, licht en geluid elke keer opnieuw een fantastische ervaring is."

De jonge kunstenaar zet zich in voor de bewustwording van de waarde van de Arubaanse natuur bij de Arubaanse jeugd. Hij is niet alleen natuurliefhebber, maar ook een natuurbeschermer. Daarvoor legt hij bezoeken af aan scholen, vooral kleuterscholen.

Ook is hij actief in Korteweg, een vereniging van jeugdige kunstenaars, die de kunst weer onder de aandacht wil brengen in de samenleving.

